

DE ORANJES IN ONZE WEERMACHT

DOOR W. BARON VAN ITTERSUM,

Reserve-majoor der Jagers.

Welke waardigheden hebben de Oranjes in onze weermacht bekleed? Dit is eene vraag, die mij bij herhaling sedert 8 September j.l. is gesteld.

Wij laten uit de Staten van Dienst enkele gegevens volgen.

Nadat Z.M. **KONING WILLEM II** reeds op 16-jarigen leeftijd benoemd was tot Officier bij het Pruisische leger, werd hij twee jaar later op 20 Mei 1811 in Engelschen dienst benoemd tot Luit.-Kolonel en aide de camp van Lord WELLINGTON, Opperbevelhebber van het leger in Spanje. In hetzelfde jaar, op 21 October, werd hij benoemd tot Kolonel en den 1en December 1813 tot Generaal-Majoor.

Zijne eervolle loopbaan in Nederlandschen dienst ving aan met de benoeming tot Generaal en Inspecteur-Generaal van alle wapens van het leger bij besluit van Z.K.H. den Souvereinen Vorst dd. 22 December 1813.

Op 6 April 1814 werd hem de opperdirectie van het Departement van Oorlog opgedragen met al den aanleve van dien.

Voorts noemen wij nog het Kon. Besluit van 24 Mei 1829, waarbij onder den titel van Kolonel-Generaal Hem het opperbevel werd opgedragen over de Schutterijen en het Kon. Besluit van 31 Augustus 1831, waarbij Hoogst-dezelve werd benoemd tot Veldmaarschalk.

Z.M. **KONING WILLEM III** werd op zijn tienden verjaardag bij Kon. besluit van 19 Februari 1827 benoemd tot Kolonel bij de Infanterie, op 19 Februari 1838 volgde de benoeming tot Generaal-Majoor en Commandant van de Ie Brigade der Ie Divisie Infanterie bij het Leger te Velde en op 28 November 1840 de benoeming tot Luitenant-Generaal, Inspecteur-Generaal van het Wapen der Infanterie.

De broeder van Koning Willem II, **PRINS WILLEM FREDERIK CAREL**, werd op 16-jarigen leeftijd bij besluit van den Souvereinen Vorst van 26 December 1813 benoemd tot Kolonel bij de infanterie en tot grootmeester der Artillerie, op 11 Maart 1814 volgde de bevordering tot Luit.-Generaal en op 15 Juni 1826 de benoeming tot Generaal der Artillerie en te rekenen met den 1en Juli 1826 werd ZKH. het Commissariaat Generaal van Oorlog opgedragen.

Den 25en December 1829 volgde de benoeming tot Admiraal van de Vloot, alsmede tot Kolonel-Generaal der verschillende wapens van de landmacht en te rekenen van den 1en Januari 1830 werd ZKH. het opperbestuur over Zee- en Landmacht opgedragen.

De rang en waardigheid van Veldmaarschalk bij het leger dateert van

Onze Koninklijke familie bij de grondsteenlegging van het Monument in het Willemspark te 's-Gravenhage op 17 November 1863.

Koning WILLEM III met zijne twee zonen, den Prins WILLEM VAN ORANJE en Prins ALEXANDER; Prins FREDERIK (allen in Uniform van het Kon. leger) met zijne dochter Prinses MARIA; Prins HENDRIK (in uniform van de Kon. Marine).

28 November 1840, terwijl het Kabinetsrescript van Z.M. dd. 8 April 1849 luidt:

„In Hoogstdezelfs hoedanigheid van Veldmaarschalk het oppertoezicht „opgedragen over de onderscheidene Wapenkorpsen van het leger, het ma-

„terieel der Genie en over al wat met het Grootmeesterschap der Artillerie „in betrekking staat, alsmede het oppertoezicht over de Koninklijke Militaire „Akademie.”

Den 28en Juni 1868 is, op een door ZKH. gedaan verzoek, de ontheffing uit de verschillende waardigheden geschied onder dankbetuiging voor de uitstekende wijze, waarop het oppertoezicht door hem gedurende zoovele jaren is uitgeoefend en voor de vele gewichtige diensten daarbij aan den Koning en aan het leger bewezen.

Den 8en September 1881 overleed deze zeer beminde Prins op het huis „de Pauw” nabij 's-Gravenhage.

De broeder van Koning Willem III, de **PRINS WILLEM ALEXANDER FREDERIK CONSTANTIJN NICOLAAS MICHIEL**, werd op zijn tienden verjaardag op 2 Augustus 1828 benoemd tot Kolonel der Infanterie, terwijl juist elf jaar later, 2 Augustus 1839, de bevordering tot Generaal-Majoor volgde. Van 28 Februari 1840 dateert de benoeming tot Luitenant-Generaal, Inspecteur-Generaal van het Wapen der Cavalerie, nadat reeds op 31 October 1839 de benoeming tot Commandant van de Brigade Zware Cavalerie was voorafgegaan.

Reeds op 30-jarigen leeftijd op 20 Februari 1848 overleed te Madeira deze hoogstaande Prins, wiens naam, geschonken aan de kazerne der Huzaren te 's-Gravenhage, daarin voortleeft.

De eenige Oranje, die inderdaad Zee-Officier is geweest, is de tweede broeder van Koning Willem III, ZKH. **PRINS WILLEM FREDERIK HENDRIK**, geboren 13 Juni 1820.

Op zijn tienden verjaardag werd hij benoemd tot Adelborst 1e klasse. Zijn gouverneur, de latere Schout bij Nacht tit. P. **ARRIËNS**, leidde den Prins op en heeft vele jaren ook buitengaats met zijn leerling vertoefd, die geleidelijk in rang is opgeklommen.

Tot den hoofdofficiërsrang werd ZKH. benoemd met ingang van 13 Juni 1839, tot vlagofficier met ingang van 1 Januari 1848.

De hoogste rang volgde bij Kon. Besluit van 7 Januari 1879, n.l. de benoeming tot Admiraal van de vloot met machtiging tot het voeren van den maarschalkstaf van wijlen Koning Willem II.

Op 14 Januari 1879 stierf deze met groote geestesgaven toegeruste Prins-Zee-officier, kinderloos op het slot Wolferdingen in Luxemburg.

De oudste zoon van Koning Willem III, **PRINS WILLEM NICOLAAS ALEXANDER FREDERIK CAREL HENDRIK**, geboren 4 September 1840, werd op zijn dertienden verjaardag benoemd tot Eerste-Luitenant bij het 1e Bataljon van het Regiment Grenadiers en Jagers à la suite van dat Korps en tevens tot Luitenant ter Zee 2e klasse à la suite.

In een uiterst snel tempo doorliep deze Prins van Oranje de verschillende rangen bij het leger en de marine.

Op 4 September 1855 volgde de benoeming tot Kapitein, op 4 September 1856 bij Kon. Besluit No. 1, tot Majoor en bij Kon. Besluit van denzelfden datum No. 2 tot Luit.-Kolonel, op 4 September van het volgende jaar tot Kolonel.

Bij deze benoemingen bij de Landmacht gingen steeds gepaard de overeenkomstige benoemingen bij de Marine.

Op 3 September 1858 volgde de benoeming tot Generaal-Majoor, wordende tevens aan Z.K.H. vergund om met afwijking van de ten deze bestaande bepalingen in dien verhoogden rang de uniform der Grenadiers te blijven dragen. Op denzelfden datum ging in de benoeming tot Schout bij Nacht buiten bezwaar van 's-lands schatkist. Den 13en Maart 1861 vindt de benoeming tot Inspecteur van het Wapen der Cavalerie plaats.

De hoogste rangen aan Z.K.H. verleend, dateeren van 19 Februari 1863 tot Generaal der Infanterie en tot Luitenant-Admiraal.

Op 20 Januari 1877 werd hij, op het daartoe door hem gedaan verzoek, eervol ontheven van de betrekking van Inspecteur der Cavalerie tevens belast met het toezicht over het Wapen der Kon. Maréchaussée, waarna op 11 Juni 1879 de treurmars van zijn overlijden te Parijs ons land bereikte.

De broeder van den Prins Willem van Oranje, **PRINS WILLEM ALEXANDER KAREL HENDRIK FREDERIK**, geboren 25 Augustus 1851, is op zijn tienden verjaardag benoemd tot Tweede-luitenant bij de Bataljons Jagers van het Regiment Grenadiers en Jagers à la suite van het Korps. In 1867 volgde de bevordering tot 1e Luitenant en tevens tot Luitenant ter Zee 2e klasse à la suite. Drie jaren later werd de Prins bevorderd tot Kapitein en tevens benoemd bij het Regiment Rijdende Artillerie, tot ritmeester bij het 4e Regiment Huzaren en tot Luit. ter Zee 1e klasse à la suite. In 1874 krom Z.K.H. op tot Kolonel en Kapitein ter Zee à la suite.

Ten slotte werd bij Kon. Besluit van 18 Februari 1877 de kroon op zijne militaire loopbaan gezet door de benoeming tot Generaal-Majoor bij den Grooten Staf van het Leger en aan hem vergund om in zijnen nieuwen rang de uniform te blijven dragen van de Korpsen, waarbij Z.K.H. à la suite werd gevoerd en tevens de benoeming tot Schout bij Nacht à la suite.

In den namiddag van 21 Juni 1884 overleed in het paleis op den Kneuterdijk deze door slechts weinigen goed begrepen Prins van Oranje, die een stillen levensweg had bewandeld.

Toen op 16 October 1900 onze Koningin Wilhelmina zich verloofde met Zijne Hoogheid **HERTOG HENDRIK VAN MECKLENBURG-SCHWERIN**, bekleedde Haar Gemaal in het Duitsche leger de functie van Eerste-luitenant bij het Pruisische Garde Jager Bataljon en van Eerste-luitenant à la suite van het Mecklenburgsche Fuselier Regiment No. 90.

Als toekomstig gemaal van de regeerende Vorstin, werd hij bij Kon. Besluit van 30 Januari 1901 benoemd tot Generaal-Majoor à la suite en tot Schout bij Nacht à la suite.

Op den verjaardag, 19 April 1904, volgde de bevordering van Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden tot Luit.-Generaal en Vice-Admiraal à la suite.

In het vorenstaande hebben wij in hoofdzaak het antwoord gegeven op de ons gestelde vragen.

Wij mogen de toekomst niet vooruitloopen, evenmin weergeven de vele wenschen, die bij die vragen tot uiting kwamen, betreffende een eventueel toe te kennen rang, in onze Koninklijke Weermacht, aan den aanstaanden Gemaal van onze Prinses, den **PRINS BERNHARD ZUR LIPPE BIESTERFELD**, die zich hier reeds zoo populair heeft weten te maken door zijne beminnelijke, eenvoudige en sportieve verschijning.

Eene prachtige en zeer begeerde bladzijde in onze geschiedenis zal zijn, als in de annalen wordt opgeteekend, de beëdiging als officier van den Prins-Gemaal der Nederlanden Bernard, waarbij Z.K.H., in de uniform van Grenadier- of Jager-luitenant of in welken rang of bij welk wapen ook, de woorden zal uitspreken:

„Ik zweer trouw aan de Koningin, gehoorzaamheid aan de Wetten en onderwerping aan de Krijgstucht.
Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig”.

NIEUWE UITGAVEN

De Wereldoorlog, door Kolonel G. SCHNITLER. Vertaald door Gen. Majoor b. d. W. H. C. BOELLAARD. *Zuid-Hollandsche Uitgevers-Maatschappij*, Den Haag 1936. Prijs geb. f 4.50.

Wij zouden willen volstaan met de aanhaling uit het Voorwoord van den Oud-Opperbevelhebber, welke op den lossen omslag van het boek is vermeld:

„Het werk is niet bedoeld als een wetenschappelijke bron van critische krijgsgeschiedkundige studie, doch wil veel meer den beschaafden lezer, militair of burger, die niet over diepgaande krijgskundige kennis beschikt, een volledig, eenvoudig en duidelijk verhaal van den geheelen Wereldoorlog bieden. — Als zoodanig zou ik dezen arbeid bijzonder geslaagd willen noemen!”

De beteekenis van SCHNITLER's belangrijken arbeid is met het vorenstaande volkomen juist aangegeven. De schrijver geeft een beknopt en overzichtelijk verhaal en weet zijn stof op boeiende wijze te verwerken. Het is een werk voor den ontwikkelden leek, doch in geen deele een Studiebron voor krijgsgeschiedkundige studie.

Het feit, dat sedert het schrijven van dit boek talrijke officieele gegevens over den Wereldoorlog zijn gepubliceerd, maakt, dat het werk plaatselijk nog al eens „achter loopt” en zelfs krijgsgeschiedkundige onjuistheden bevat. Zoo lezen wij op blz. 77, dat het Landweerkorps Woysch „de *verbinding* moest vormen” tusschen de Centrale legers in Galicië en Oost Pruisen, terwijl op blz. 78 tegen Oost-Pruisen 2 legers concentreeren en het 9e en 10e Russ. leger zijn vergeten. Wij zouden deze voorbeelden met tientallen andere kunnen aanvullen.

Wij betreuren het, dat de vertaler dit mooie werk niet door middel van voetnoten meer in overeenstemming heeft gebracht met de feitelijke kennis van den Wereldoorlog, waarover wij thans beschikken doch die den Kolonel SCHNITLER vermoedelijk onbekend is geweest. Dit geldt b.v. zeer zeker ten aanzien van den veldtocht in Roemenië.

De uiterste beknoptheid, die de schrijver zich heeft opgelegd, heeft er voorts toegeleid, dat enkele uitermate belangwekkende episoden uit het groote gebeuren op erg summiere wijze zijn besproken. Wij vermelden Roemenië, den winterslag in Masoeren en het Italiaansche front. Over de 3 veldtochten in Servië zwijgt het boek vrijwel.

Alles bijeen, achten wij dit boek zeer geschikt voor hen, die in enkele uren een globaal overzicht van den wereldoorlog wenschen te verkrijgen en als oriëntatie-bron voor hen, die krijgsgeschiedenis bestudeeren. Hoewel wij *in laatstbedoeld opzicht* Hierl's „Der Weltkrieg in Umrissen” verre verkiezen.

Den uitgever komt een woord van welgemeende hulde toe voor de keurige verzorging van dit boek. Wij mogen er den vertaler wel op attent maken, dat op blz. 83 over 21 September wordt gesproken, hetgeen moet zijn 21 Augustus, terwijl op Schets 6 (blz. 126) de door het Deutsche IXe Leger in October en November verrichte aanvallen verwisseld zijn. Voorts is de opmarsrichting van het leger van v. Arz. op schets 11 (blz. 245) foutief.

W.